

El cant popular

~~de D. Manuel de Montolín~~

Amb sorpresa ~~inexplicable~~ he llegit l'article que'l Sr. Manuel de Montolín dedica a la nova conferència sobre "El Cant popular religiós" en ~~la~~ ^{edició} ~~manera~~ de la Vanguardia del dia 27 del mes que som. Jo m' pensava estar d'acord amb tothom qui conscientment ha ~~tratat~~ parlat i tractat del cant ~~propiament~~ popular; en la apreciació, ponderació i caracterització d'aquest cant; i me trovo, en dit article, amb el criteri d'un distingit crític tot diferent i fins oposat a lo que jo havia après i rumiat tota una vida.

El cant popular, aquesta cosa única, virginal del esperit humà, simple i bella, que viu de la sinceritat bellament ordenada en la simplicitat, que canta per esplai desinteressat del ànima, i que per lo tant surt ~~amb~~ ^{amb} ignorència redimida mostrant ~~la seva~~ ingenuament la fesomia característica de rassa, la fesomia primordial

sobre la qual els genis aixecaren els mo-
 numents, ^{que assemblaren} ~~que assemblaren~~ les fites de la poten-
 cia ~~suprema~~ del intellecte humanament aquer-
 ta flor bella i virginal que en Maragall porta
 intacta per no desflorarla, en el seu poema
 més transcendent, aquest cant, coral de savis
 i ignorants, que té la virtut ~~de igual~~
 de mostrar en pura transparencia el fons
 de la bellesa ~~amb~~ ^{amb} la mateixa evidència
 però als subtils que per als bruts, aquest
 cant, rector el Sr. Montalin, no es el cant
 popular per excel·lència, es el cant popular
 de una època passada ja, ~~del~~ del qual a
 nosaltres encara ens arriba alguna influència
 per irradiació de tradicions i rassa, però es més.
~~Existeix un cant popular més, fins el crític:~~

- « La verdadera música popular de nuestros tiempos
 no es esta que nos exhiben los folkloristas en
 sus pacíficas investigaciones de correrías de pueblo
 en pueblo. La verdadera música popular de
 nuestros días no es más que la de los grandes

compositores que han expresado el alma de sus contemporáneos con tal intensidad y fidelidad que su música se ha grabado indeleblemente en la memoria de la multitud culta de nuestros días." On ha après això el nostre crític? No ven on el condueix ~~afix~~ estranya paradoxa? Quina es avui aquesta multitud culta? La que s'entusiasma i embadaleix amb les simfonies de Beethoven, el Tristany i el ~~Parisiense~~ ^{Parisiense}? amb les últimes òperes de Verdi i les Bohemes? ~~amb~~ ^{amb} els poemes simfònics de Strauss i les diluïdes sonoritats de Debussy? Tot això es la vera música popular dels nostres dies? Així tota obra artística genial de rassa fina popular; així la "Divina Comèdia" ~~amb~~ ^{amb} res sublimitat envoltada ~~amb~~ ^{amb} els més subtils nihilismes teològics, popular; el Faust de Goethe ~~amb~~ ^{amb} res inquietuts modernes i ironies, popular. No, aquest valor al mot popular aplicat a la poesia i a la música, ningú li ~~ha~~ ^{ha} donat.

El Sr. Montoliu ens retreu al nostre

Milà i Fontanals com al vident i definidor del cant popular i dirijí Leed y estudiad estas páginas luminosas del gran maestro antes de escribir vuestras cuartillas, todos los que teneis algo que decir sobre poesía popular! ~~###~~ Oh venerable mestre! tu Quen tu Lignore, vinn i donem llum; d'onc ~~havem~~ ^{pres} ~~havem~~ conciençia del valor del cant del poble riuo de ts páginas humils i valies, austeres i plenes de sentiment i d'amor i ciència? Si, ~~amb~~ ^{amb} gran ^{plaer} ~~plac~~ els he ^{repasat} ~~repasat~~ aquells dictats luminosos; i miren com parlau:

“ El gènere que nos ocupa ~~comprende la~~ (el de la poesia popular) comprende el de las poesias que para su uso componen o modifican, ya el mismo pueblo ya los poetas que a el se dirigen, con tal que estos no crean aducir o descender de su gerarquía al componer la obra etc ”

“ Para que a esta clase pertenezca una obra, debe tambien, además de vulgarizada, ser poesia, no precisamente por el mérito particular y aislado que la recomienda, sino por el sistema o conjunto a que pertenece ” — “ Finalmente el precioso

timbre que distinge y acredita la verdadera
 poesia popular se ha de buscar en la tradicion
 Eventual puede ser la conservacion o perdida
 de una obra determinada; mas si se atiende
 al conjunto, la transmision lenta y continua
 de generacion en generacion, la tradicion
 oral, cantada y viviente, con el mas clasico
 testimonio de lo epico y verdadero de la
 poesia conservada y de que el pueblo la
 ama de veras y ve en ella consignados sus
 mas interesantes recuerdos y lo mas expre-
 sivo de sus afectos. » Segun el mestre, doncs,
 poesia popular (i qui diu poesia diu també min-
 rica) es aquella feta pel poble per al poble
 i pel mateix poble o per qui a ell s'acosti ^{aprob}
 vincient, seguint el sistema o conjunt a
 que perteneix ^{dita poesia,} essent la tradicio el preciós
 timbre que ^{la} distingeix i acredita de vera
 poesia popular.

De tots les pàgines dels estudis folklòrics
 del mestre Milà, s'en despren aquesta distincio
 de concepte entre l cant popular i l artístic,
 distincio no expressada moltes vegades però natural-
 ment sobre-entesa.

6
En quanta la impressió profunda ^{i única} que produeix
el ^{ver} cant popular, veig ^{com} quant bellament es
expressada pel mestre: "Extremo parecerá de-
cirlo, mas para los que desde la infancia han
saboreado estas sencillas melodias, no tienen
efectos comparables la música de los italia-
nos, ya grandiosa, ya idealmente senti-
mental, (aquella música, senyor Montolíu,
quien el temps d'En Milà tenia boja d'en-
fusisme a totes las multituds cultes de nostres
ciutats, i que per lo tant, segons ^{vostre} ~~era~~, era la vera
música popular de la época,) ni los dorados
y languidos cantares de Andalucía, tenidos
por una de las glorias nacionales" (el mestre
se refereix al efecte que produeixen ^{als catalans} certes
melodias populars catalanes). ~~a esta~~ i mes
avall, diu ^{bellament} "Si flor inmarcesible hu-
biese en el jardin de la estética, serian
tales impresiones; las demás se amortiguan
y mueven a desear otras nuevas, aquellas
solas se mantienen cual si formasen
parte de nuestro aliento.")

7

Les ultimes paraules copiades ^{dinen} ~~diuen~~ mes
que ~~tot~~ ^{que} jo podria dir sobre la impressió uni-
ca, profunda, l'encanterment, ~~estètic~~ l'intim
~~plàcer~~ estètic que ~~est~~ ^{sent} l'esperit al rebre
la sensació de la cançó vergeral del poble
del qual portem actiu l'^{empremta} ~~empremta~~.
Sobres l'encís de la vera cançó popular.

Me plan encara copiar aquí lo que ~~de~~ ^{l'èminent romanyista} ~~de~~ ^{pluïsta i nòrd de la península} ~~de~~
criu Mr. Gaston Paris en son llibre ~~Chansons du XVe siècle~~ ^{en son llibre}
Chansons du XVe siècle referent a l'excant de
a varies cançons de son volum: «Plusieurs d'entre
elles contiennent des traits exquis de grâce
naïve, de sentiment délicat, de poésie légère
et fine, et possèdent surtout ce charme
indicible, propre à la musse populaire, ce
tour inimitable de la pensée, du senti-
ment et de la rêverie, qui se refuse à la
analyse et parfois même à la compre-
hension bien nette, mais qui émeut
si vivement, par son imprevu même,
le cœur ou l'imagination.»

Veig doncs que no vaig mal acompa-
nyat en ma ^{creença} ~~creença~~ de que la cançó vera-
ment popular té un caràcter específic ben
determinat i ben diferent del de la poesia i música
artística de la gent culta.

Vol dir això que les cançons populars han nascut de generació espontània com els bolets a sota els pins? Per poc que s'hagi llegit sobre folklore, se sab les derivacions, influències i transformacions que durant els segles ha tingut el gènere segons ^{emplaçament} ~~emplaçament~~ local. En una conferència he fet jo apil·lacions contràries a aquestes deduccions segues de la ciència folklòrica?

En mon humil treball no s'hi trova res més que una ponderació i ^(una) molt sintètica relació històrica de la cançó popular religiosa. De la observació del fet històric resulta la evidència de ~~la~~ la existència de un cant, que, si al principi sembla confondre's amb el cant litúrgic oficial de la Església, queda després ben separat per la forma lògica de les coses, a mida que'l cant gregorià se desenrotlla gradualment, enquistant amb melismes, de ^{procedència bizantina} ~~amplificant~~ majestuosament per medi del ritme oratori implicat per la pura del text sagrat. Aquesta forma ample, folgada, no podia ésser seguida pel poble i per això se anaren creant himnes en els quals la forma estrofica i els accents tòpics eren idonis a la senzillesa

La vida de medis vocals i intellectuals del poble.
 En plena edat mitja, quan la polifonia prenia
 ufana, formant un art mes complexe encara,
 i per lo tant mes lluny de les facultats de
 les multituds no professionals, cultes i
incultes, per necessitat se fo nasqueren
 altres branques del cant religiós popular
 com les Sequencies i Cants farcits que se
 intercalaven en el culte. A fora l'Esglesia hi
 havia l'art profà de trovaires i trovadors
 que donat l'esperit de la época tenia també un
 repertori liric religiós ^(cants) quins mes simples
 prenia també notatje en el poble; el
 sons estètic era en essència ~~el~~ mateix per als
 artistes que per al poble, encara que no's
 pot admetre una identitat absoluta. La font
 era la mateixa; ~~moltes dit, era~~ o com diu
 En Milà, era un art popular i geràrquic
 al mateix temps que interessava a tot, o a la
 major part dels estats de ^{la} societat; però el mateix
 nostre Milà se cuida prou de buscar poesia popular
~~francesa, italiana, provençal, catalana i catalana~~
~~francesa, italiana, provençal, catalana i catalana~~
 sempre exemples que demostrin qu'en aquells
 antics temps hi havia també quelcom que
 diferenciava l'art popular de l'art geràrquic,
 quelcom que demostra que la identitat no era

absoluta. ~~me~~ ~~Avensant~~ els temps, la repa-
ració del gènere popular i artístic se ~~fan~~ ^{fan}
fent més remarcable, acabant per ésser el
poble l'únic amo d'aquell art fort i
simpla a la vegada; i com era natural,
se l'ennoblí a sa imatge regons països
i costums. La tradició feia la regla i
l'instint i la natura inconscientment
feien lo demás.

En aquest sentit, se pot dir ben alt
lo que jo dic en una conferència; que ^{la música} ~~la cant~~
del poble floreix com cosa de la natura
amb espontaneïtat i amb simplicitat; que
s'agermana amb el posat de les muntanyes,
que forma una sola flaire amb les alons
de les flors borquetones, que porta la perso-
na de nostres avis i l'accent de nostres
mares. Jaixí el mestre Milà no diu
també ben clarament, amb aquella sobrietat
tant seva: "En nuestras composiciones populares,
se respira indudablemente el aire provincial,

y sin que estén recargadas de modismos
 y giros locales, ostentan el corte y las
 maneras de decir propias y distintivas
 del hablar a^q que pertenecen" i conti-
 nua # "El aire provincial y el carácter
 del país animan también su música,
 es decir los tonos ó melodías con que se
 acompañan, y ellas solas, cuando no
 hubiere otra prueba, nos la danien com-
 pleta de la existencia de una poesía ori-
 ginal est indígena. Que estas melodías
 son del todo provinciales, lo aseguran
 no solo las indiscutibles armonías que
 existen entre el temple de una música
 y la manera de sentir de un pueblo,
 sino también caracteres, no más reales
 pero más fáciles de señalar, es decir la
 conveniencia del corte musical con la
 forma prosódica de las palabras, con la
 entonación general de una lengua determinada
 y con las inflexiones especiales de que se vale